

D. 4. august 2021

Bemærkninger til Havplan Danmark

– vedr. Aarhus Bugt.

Med følgende bemærkninger ønsker Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling i Aarhus (DN Aarhus), at supplere DN's centrale høringssvar til Havplan Danmark.

Baggrund

De marine økosystemer i Aarhus Bugt er – i lighed med de øvrige indre danske farvande – igennem de seneste mange årtier blevet stadig mere forarmede. Det skyldes dels en mangeårig forringelse af vandmiljøet fra udledning af spildevand og miljøfremmede stoffer samt næringsstofpåvirkning fra landbruget, og dels tilbagevendende fysiske forstyrrelser af livet under havoverfladen ved (over)fiskeri, sejlads, råstofindvinding og stenfiskeri.

Mens spildevandsforureningen er blevet markant reduceret siden 1980'erne, udgør kvælstofpåvirkning fortsat et problem for vandmiljøet og bidrager til øget algevækst og hyppigt iltsvind. Dette har sammen med generelt overfiskeri forårsaget et kollaps af fiskebestandene, der har været medvirkende til et ophør af kommercielt fiskeri i Aarhus Bugt. Også fritidsfiskerne oplever svindende bestande, ikke mindst i Kaløvig. Desuden har fortsat muslingeskrab – senest i 2020 – efter alt at dømmes haft negative konsekvenser for både havbund, vandmiljø og de fuglebestande, der fouragerer på de lavvandede muslingebanker.

En intensiveret undersøisk indvinding af sand, ral og grus til bygge- og anlægsprojekter medfører stedvist en ødelæggende omkalfatring af havbunden, der ikke blot fjerner eksisterende naturværdier, men også forringer forudsætningerne for fremtidige, fordi strøm- og bundforhold ændres radikalt. Og sidst men ikke mindst har tidligere tiders stenfiskeri reduceret eller helt fjernet de naturligt forekommende huledannende stenrev, der udgør essentielle levesteder for organismer i hele fødekæden.

Havplan DK

DN Aarhus konstaterer med beklagelse, at stort set hele Aarhus Bugt i Havplan Danmark er udpeget som Udviklingszone for opdræt af muslinger og østers. Således ligger *Udviklingszone til opdræt af muslinger og østers i vandsøjlen (Ao) - Ao65*, samt *Udviklingszone til kultur- og omplantningsbanker til produktion af muslinger og østers (Ak) - Ak6* indenfor området Kaløvig, som nedenfor beskrives som et område med kraftigt iltsvind.

På en station i den nordlige del af Aarhus Bugt blev der således målt kraftigt iltsvind i starten af september (2020), hvilket kun er sket tre gange tidligere siden 2008. I Kalø Vig var der udbredt kraftigt iltsvind og iltfrit ved bunden, hvilket er meget usædvanligt, da der tidligere kun er målt iltfrie forhold på stationen tre gange siden 1989. I det dybe hul i Knebel Vig var der også kraftigt iltsvind og iltfrit ved bunden. Desuden indikerer [iltvindsmodellen](#), at der var udbredt moderat iltsvind i vigen.

DN savner på den baggrund en plan for muslingeanlæggene og en vurdering af deres sandsynlige miljøpåvirkning, herunder hvor meget slam og muligt iltsvind, de vil medføre.

Muslingerne har som bekendt i sig selv en indvirkning på det vandmiljø, de lever i. Omkring en tredjedel af den føde de indtager, bliver udledt igen som fækalier med stort indhold af kvælstof, fosfor og iltforbrugende stoffer. De udskiller også, via deres stofskifte, betydelige mængder kvælstof til vandet. Derfor giver store koncentrationer af muslinger på opdrætsanlæg risiko for, at muslingernes fækalier danner lokale slamophobninger, iltsvind og skade på havbunden. Flere eksperter har peget på netop denne risiko, og på vigtigheden af, at man nøje planlægger, hvor muslingefarmene skal placeres, og tager højde for den oprindelige flora, fauna og havbund, lokale strømforhold og iltning af vandet – inden der gives tilladelse til muslingeopdræt. Se i øvrigt (<https://www.dn.dk/vi-arbejder-for/vand/hav/muslingeopdraet/>)

Kort sagt repræsenterer udpegningen af de indre dele af Aarhus Bugt, som udviklingszone for akvakulturer, samt visse områder som indvindingszone for råstoffer, et manglende hensyn til såvel den historiske miljøbelastning, som til det fremtidige potentiale for de marine økosystemer i bugten.

Anbefaling

DN Aarhus anbefaler på baggrund af ovenstående, at Aarhus Bugt friholdes for planlægning og etablering af produktionsaktiviteter af enhver art, og i stedet reserveres til marint beskyttelsesområde, jf. DN's anbefaling om at 30 % af det danske havareal beskyttes og forvaltes med biodiversitet som førsteprioritet. I disse beskyttede områder skal presfaktorer med direkte negativ påvirkning – f.eks. råstofindvinding eller fiskeri med bundslæbende redskaber – helt udelukkes. Og der skal laves konsekvensvurderinger for andre aktiviteter. Er der potentiel risiko for negativ påvirkning på området, skal tvivlen komme havnaturen – ikke aktiviteten – til gode. Se i øvrigt (<https://www.dn.dk/vi-arbejder-for/vand/hav/urort-hav/>)

Endelig bør en sådan udpegning af Aarhus Bugt som beskyttet område, suppleres af proaktive tiltag for en betydelig naturgenopretning af såvel strukturelle som miljømæssige forhold.

Med venlig hilsen

Willi Nors og Sebastian Jonshøj